

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTSEL AMAÇLI SOSYAL AĞ KULLANMA ÖZ-YETERLİK ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
EVALUATION OF THE PERCEPTION OF SELF-EFFICACY OF NURSING STUDENTS IN USING SOCIAL NETWORKS FOR EDUCATIONAL PURPOSES

Sevim ÇELİK¹, Elif KARAHAN¹, Dilek YILDIRIM TANK²

¹ Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bartın

² Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Zonguldak

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin eğitimsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algı düzeylerini belirlemektir. Bu kesitsel tipte tanımlayıcı araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören 766 öğrenci ile yapıldı. Veriler, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin sorulardan oluşan anket formu ve Eğitimsel Sosyal Ağ Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği kullanılarak toplandı. Öğrencilerin %31.1'inin sosyal ağlarda 1-2 saat ve % 30.4'ünün 3-4 saat zaman geçirdikleri saptandı. En sık kullanılan sosyal ağların sırasıyla Instagram (%63.6), YouTube (%15.0) ve Twitter (%6.8) olduğu belirlendi. Öğrencilerin cinsiyeti, mezun oldukları lise türü, kullandıkları sosyal ağlar ile eğitimsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeyleri arasında ilişki bulunmadı ($p>0.05$). Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki liseden mezun olan öğrencilerin eğitimsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerinin anlamlı şekilde düşük olduğu belirlendi ($p=0.027$). İkinci sınıfta öğrenim gören ($p=0.001$), sosyal ağlarda 6 saat ve üzeri vakit geçiren, sosyal ağları eğlence ve iletişim amaçlı kullanan öğrencilerin eğitimsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerinin yüksek olduğu saptandı ($p<0.001$). Öğrencilerin % 52.3'ünün eğitimsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerinin yüksek, % 46.6'sının orta düzeyde olduğu belirlendi. Öğrencilerin eğitimsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerini artırmak için sınıf içi ve dışı etkinliklerde eğitimcilerin sosyal ağ kullanımını sağlamaları önerilebilir.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the self-efficacy perception levels of nursing students in using social network for educational purposes. This cross-sectional descriptive study was conducted with 771 students studying in the nursing department of the faculty of health sciences of a university in the spring semester of the 2017-2018 academic year. The data were collected using a questionnaire consisting of questions about the students' descriptive characteristics and Educational Social Network Use Self-Efficacy Scale. It was found that 31.1% spent 1-2 hours and 30.4% spent 3-4 hours of nursing students in social networks. It was determined that the most frequently used social networks were Instagram (63.6%), YouTube (15.0%) and Twitter (6.8%), respectively. 52.3% of the nursing students were found to have high self-efficacy perceptions regarding the use of social networks for educational purposes and 44.5% of them were in the middle level. No relationship was found between the gender of the students, the type of high school they graduated from, the most frequently used social networks and the self-efficacy perception levels of educational social networks. It was determined that the self-efficacy perception levels of the students who graduated from high school in the Eastern Anatolia Region using social network for educational purposes were significantly low ($p=0.027$). It was found that the self-efficacy perception level of the students who studied in the second year ($p=0.001$), spent 6 hours or more on social networks, and used social networks for entertainment and communication purposes, were high in social network use for educational purposes ($p<0.001$). It was determined that 52.3% of the nursing students had a high self-efficacy perception level of using social network for educational purposes, and 46.6% of them were at a medium level. In order to increase the self-efficacy perception level of students using social networks for educational purposes, it may be suggested that educators use social networks in classroom and outdoor activities.

Anahtar kelimeler: Eğitim, öğrenci hemşire, öz-yeterlik, sosyal ağ.

Keywords: Education, nursing student, self-efficacy, social network.

Makale Geliş Tarihi : 21.07.2019
Makale Kabul Tarihi: 21.07.2021

Corresponding Author: Prof. Dr. Sevim ÇELİK, ORCID: 0000-0002-2016-5828, Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ağdacı kampüsü, Merkez/Bartın
Tel no: 0378 2235373
E-mail: sevimakcel@yahoo.com, sevimakcel@gmail.com
Doç.Dr. Elif KARAHAN, elifim67@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-6371-871X,
Arş. Gör. Dr. Dilek YILDIRIM TANK, dilek8488 @windowlive.com, ORCID: 0000-0001-7966-5395,

GİRİŞ

Sosyal medya; eş zamanlı bilgi paylaşımını izlemeyi, çoklu ortam uygulamaları gibi içeriklere zaman ve mekâna bağlı kalmaksızın erişebilmeyi sağlayan dijital bir platformdur (1-4). Günümüzde kullanılan bloglar, mikrobloglar, sosyal iletişim teknolojileri; çalışma ortamlarının, iletişim araçlarının, hatta günlük hayatın değişiminde doğrudan etkili olmaya başlamıştır (3,5-8). Yapılan çalışmalar incelendiğinde, sosyal medyanın son 20 yılda dünyada milyonlarca kişi tarafından, özellikle 16-24 yaş grubu gençler arasında, yaygın şekilde kullanıldığı görülmektedir (3,4,6,7,9). Ülkemizde ise, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan raporda 2016 yılının ilk üç ayında, internet kullanan bireylerin % 82.4'ünün sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerikleri paylaştığı, % 74.5'ünün paylaşım sitelerinden video izleme, % 69.5'inin online haber, gazete ya da dergi okuma, % 65.9'unun sağlıkla ilgili bilgi arama, % 65.5'inin mal ve hizmetler hakkında bilgi arama ve % 63.7'sinin internet üzerinden müzik dinleme amacıyla interneti kullandıkları bildirilmiştir (10).

Yükseköğretimde eğitimsel aktiviteler için web tabanlı teknolojilerin kullanımı sosyal teknolojilerin popüleritesine bağlı olarak artmıştır (3). Sosyal ağların eğitimde kullanımı, hızla gelişen ancak halen tartışmalı bir alandır. Bununla birlikte, üniversite öğrencileri için bu ağların kullanımı bağımlılık olmadıkça, onları zaman geçirmekten hoşlandıkları ortamdaki ayırmadan sosyal ve emosyonel gelişmeyi desteklemesi açısından önerilmektedir (4,11,12). Literatürde, sosyal medyanın internette görüntülü sohbet yapılabilmesini sağlayan, ses ile görüntüyü, yazı ile görüntüyü, ses, yazı ve görüntüyü bir araya toplayabilen, ayrıca internette video ve fotoğraf yüklenmesinin yapılabildiği alternatif bir öğretim ve öğrenim olanağı olduğuna dikkat çekilmektedir (13,14). Bunun yanı sıra, sosyal ağlar öğrencilerin çalışmalarını yayınlamasına, paylaşılmasına ve paylaşılan çalışmaların tekrar okunabilmesine ve yorumlanabilmesine olanak sağlamaktadır. Öğrencilerin tartışmalara aktif katılımına izin vererek etkileşimi desteklediği, öğrenciler arasında çalışma gruplarını ve işbirlikçi öğrenmeyi organize ettiği, grup üyeleri arasında problem çözümü kolaylaştırdığı, öğrencilerin akranları ile formal ve informal aktif iletişimlerini sağlayabildiği için sosyal ağların eğitsel kullanımı önerilmektedir (1-3,13-16).

Yeni pedagojik bir yaklaşım olarak sosyal ağların öğrenmede gönüllülüğü artırabileceği belirtilmektedir. Bu nedenle sağlık alanında eğitim alan öğrenciler, sağlık hizmeti sunan profesyoneller ve eğitimciler tarafından sosyal ağların kullanılması gerekliliği vurgulanmaktadır (3,5,14,15,17). Üniversiteler öğrencilerin iletişim kurma, işbirliği yapma ve öğrenme yöntemlerini değiştiren teknolojinin en sık kullanıldığı eğitim kurumlarıdır. Ancak üniversitelerde sosyal medya ve ağların kullanım amaçları düşünüldüğü kadar belirgin değildir (5).

Öğrencilerin öğrenme deneyimleri onların akademik başarısını doğrudan etkilemektedir. Akademik başarı için de akademik öz-yeterlik oldukça önemlidir (4). Bandura (18)'ya göre öz-yeterlik; bireyin fonksiyonlarının ve isteklerinin üzerinde kontrol yeteneğinin olması, kişinin kendi yeteneklerinin ve kapasitesinin farkında olarak verilen görevi gerçekleştirmesine olan inancıdır. Akademik öz-yeterlik de akademik görevlerin öğrenci-

ler tarafından gerçekleştirilmesi yeteneğine olan inançtır (4,9). Bandura (18), öğrencilerin öz-yeterliklerini değerlendirmelerini zorunlu kılmak için işbirliğine dayalı öğrenme stratejilerini önermektedir. Onların duygusal tepkilerini, kaygılarını giderecek şekilde desteklenmelerinin, öz-yeterliklerini artıracaklarını savunmaktadır.

Sosyal ağlar öğrenmede öğrencilerin öz-yeterliğini artırabilen ve onların daha ileri düzeyde öğrenmelerini gerçekleştirmek üzere destekleyebilen bir araç olarak görülmektedir (14). Sosyal ağ öz-yeterliği ise, sosyal ağ bağlantılarının kurulmasında ve yönetme becerilerinde bireylerin uzman olmasıdır (9). Eğitim amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterliği öğrencilerin ders içi ve dışı faaliyetlerde sosyal ağ sitelerinin sunduğu özellikleri etkin olarak kullanabileceğine ve farklı durumlarda baş ederek çözüm yolları arayıp bulunabileceğine ilişkin kendisine olan inancıdır (19).

Birçok araştırmacı öğrencilerin internette geçirdikleri zaman ve web tabanlı öğrenme tercihlerini (20) ve yükseköğretimde sosyal ağların öğrenmedeki yararını tartışmıştır (3). Bu çalışmalarda, öğrenci algıları sıklıkla belirli sosyal ağların değerlendirilmesine odaklanmıştır (3). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağları hangi amaçla (eğitim veya sosyal) kullandıkları ve sosyal ağların öğrenci öğrenme çıktuları ve öğrenci öğrenme deneyimi üzerindeki etkisine ilişkin bilgi sınırlıdır (11). Bu güncel çalışma, hemşirelik öğrencilerinin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algı düzeylerini belirlemek amacıyla yapıldı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Kesitsel tipte tanımlayıcı bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturdu (N=1100). Araştırmada örneklem yöntemiine başvurulmayıp evrene ulaşılması hedeflendi. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde devamsızlık yapan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmayan 324 öğrenci örneklem dışı bırakıldı. Araştırmaya katılmaya gönüllü, 776 öğrenci ile araştırma gerçekleştirildi. Araştırmaya katılım oranı % 70.54 olarak hesaplandı.

Verilerin Toplama Araçları

Veriler, anket formu ve Eğitsel Sosyal Ağ Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği kullanılarak toplandı.

Anket formu: Araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan anket formu, öğrenci hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerini ve eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım durumlarını içeren 22 sorudan oluşmaktadır.

Eğitsel Sosyal Ağ Kullanım Öz-yeterlik Ölçeği: Teke ve Özkılıç tarafından 2015 yılında geliştirilen 5'li likert tipi ölçekte sosyal ağ sitelerinin eğitsel kullanımına ilişkin 12 madde ve öğrencilerin mevcut lisans eğitimleri ve gelecekteki mesleki hayatlarında sosyal ağ kullanım algılarına ilişkin 8 madde bulunmaktadır. Yirmi maddeden oluşan ve öğrencilerin eğitsel sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan ölçekten en düşük 20 en yüksek 100 puan alınabilmek-

tedir. Verilen cevaplara göre öğrencilerin öz-yeterlik algı düzeylerinin 20-47 puan arası düşük, 48-74 puan arası orta ve 74 puan üzeri yüksek olduğu kabul edilmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.89 bulunmuştur (21). Bu güncel çalışmada Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.90 olarak saptandı.

Veri Toplama Süreci

Hazırlanan formlar sınıf ortamında araştırmacılar tarafından öğrencilere dolduruldu. Araştırmaya başlamadan önce çalışmanın amacı, kendilerinden beklenenler öğrencilere açıklandı. Araştırmaya katılmaya gönüllü olanlar çalışmaya dahil edildi. Araştırmacılar tarafından formlar eksik yanıt olması açısından kontrol edilerek eksiklikler giderildi. Anketlerin yanıtlanması ortalama 15-20 dk sürdü.

İstatistiksel Analiz

Araştırmadan elde edilen veriler normal dağılıma uygunlukları Kolmogorow-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile değerlendirildi. Veriler tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin yanı sıra normal dağılım göstermeyen veriler Mann Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi, Spearman Korelasyon testi kullanılarak analiz edildi. Gruplar arasında fark bulunduğu ise farkı yaratan grupların belirlenmesinde Bonferroni düzeltilmeli Mann Whitney U testi kullanıldı. Anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirildi.

Etik Yaklaşım

Araştırmanın yapıldığı üniversitenin İnsan Araştırmala-

rı Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (29/05/2018 tarih/381 sayılı kararı), sağlık bilimleri fakültesi dekanlığından kurum izni alındı. Öğrenciler araştırmanın amaçları doğrultusunda bilgilendirilerek sözel onamaları alındı.

BULGULAR

Araştırmada öğrencilerin yaş ortalamasının 20.67 ± 1.84 yıl, %65.8'inin (n=504) kadın olduğu; %41.9'unun (n=321) üçüncü, %27.3'ünün (n=209) ikinci, sınıfta öğrenim gördüğü; %55'inin (n=424) anadolu lisesi, %19.3'ünün (n=148) genel lise, %15.1'inin (n=116) mesleki ve teknik lise, %0.9'luk eşit oranlarda (n=7) fen lisesi ve imam hatip lisesi mezunu olduğu belirlendi (Tablo I).

Hemşirelik öğrencilerinin okudukları sınıf ile eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlendi ($p=0.001$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni düzeltilmeli ikili karşılaştırmalar sonucu birinci ve ikinci sınıf ($p=0.002$), ikinci ve üçüncü sınıf ($p=0.002$), ikinci ve dördüncü sınıf ($p=0.004$) arasında anlamlı fark olduğu, ikinci sınıfların ölçek puanının diğer sınıflardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulundu (Tablo I).

Tablo I'de, öğrencilerin mezun oldukları lisenin bulunduğu bölge ile eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeyleri arasında istatistiksel anlamlı farklılık bulunduğu belirlendi ($p=0.02$). Yapılan analiz sonucuna göre; Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi ($p=0.022$), Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Tablo I. Hemşirelik öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerinin

Özellikler	Ortalama \pm Standart Sapma		Ölçek Puanı	Test İstatistik Değeri
	n	%		
Yaş	(20.67 ± 1.84)		74 (20-100)	$r = - 0.063$ $p=0.083$
Cinsiyet				
Kadın	504	65.8	74.5 (20-100)	U=62200.0
Erkek	262	34.2	74 (20-100)	$p = 0.188$
Sınıf				
Birinci sınıf ¹	194	25.3	73 (36-100)	
İkinci sınıf ²	209	27.3	78 (20-100)	$\chi^2= 15.918$
Üçüncü sınıf ³	321	41.9	72 (20-100)	$p = 0.001$
Dördüncü sınıf ⁴	42	5.5	69.5 (41-100)	2>1.3 ve 4
Mezun Olduğu Lise				
Genel Lise	148	19.3	74 (20-100)	
Anadolu Lisesi	424	55.4	74 (36-100)	
Anadolu Öğretmen Lisesi	64	8.4	75 (44-100)	$\chi^2 = 9.209$
Mesleki Ve Teknik Lise	116	15.1	72 (20-100)	$p = 0.101$
Fen Lisesi	7	0.9	86 (50- 98)	
İmam Hatip Lisesi	7	0.9	83 (69-100)	

χ^2 = Kruskal Wallis Testi U= Mann Whitney U testi r= Spearman Korelasyon Analizi

sosyal ağlarda en fazla fotoğraf paylaştıkları (%64.9) belirlendi. Sosyal ağı eğlence ve iletişim amaçlı kullanan, fotoğraf paylaşımı yapan öğrencilerin istatistiksel anlamı şekilde öz-yeterlik algı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptandı ($p<0.001$). Öğrencilerin sosyal ağ kullanımına ilişkin diğer özellikleri ile öz-yeterlik algıları arasında istatistiksel anlamlı farklılık saptanmadı ($p>0.05$) (Tablo II).

Tablo III incelendiğinde, hemşirelik öğrencilerinin % 76'sının sosyal ağ kullanımını yararlı buldukları, % 59.7'sinin sosyal ağ kullanmanın uyku düzenini etkilediğini, % 55.6'sının sosyal ağ kullanımının özgüvenlerini artırdığını, % 61.5'inin sosyal ağ aracılığı ile ilgili ihtiyaç duyduğu konulardaki bilgilere erişmede yeterli hissettiklerini, %55.9'luk eşit oranlarda sosyal ağın derslere hazırlanmada ders notu ve kitap kullanmaktan daha faydalı olduğunu ve sosyal ağ kullanımının derslerdeki verimliliği artırdığını, %65.1'inin sosyal ağ kullanmada eğitimcilerin de becerili olmaları gerektiğini ve gelecekteki mesleki hayatında eğitim ve öğretim amaçlı sosyal ağ kullanmayı düşündükleri (%67.0) belirlendi. Ayrıca öğrencilerin %67.9'unun sosyal ağlarda düşündüğünden daha fazla zaman geçirdiklerini ve %42.3'ünün okulu aksatmasına neden olduğunu düşündükleri görüldü (Tablo III).

Hemşirelik öğrencilerinin; 'Sosyal ağ kullanırken kendimi düşündüğümde daha fazla zaman harcarken buluyorum.' 'Sosyal ağ kullanmak okulumu aksatıyor.' ifadeleri dışında sosyal ağ kullanımına ilişkin düşünceleri ile eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeyleri arasında istatistiksel anlamlı farklılık olduğu belirlendi ($p<0.05$) (Tablo III).

Araştırma kapsamına alınan hemşirelik öğrencilerinin % 52.3'ünün eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanımına ilişkin öz-yeterlik algılarının yüksek, % 44.5'inin orta ve % 3.1'inin düşük düzeyde olduğu belirlendi (Tablo IV).

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algı düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, öğrencilerin yaklaşık üçte birinin sosyal ağda 1-2 saat, üçte birinin de 3-4 saat zaman geçirdikleri belirlendi. Sosyal ağlarda 6 saat ve üzerinde vakit geçiren öğrencilerin kaç istatistiksel anlamlı şekilde eğitsel sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeyinin arttığı saptandı ($p<0.001$). Alwagait ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin sosyal ağlarda günlük 3-4 saat zaman geçirdikleri bildirilmiştir (22). Öztürk ve Akgün (17) ile Vural ve Bat (23) da araştırmalarında, üniversite öğrencilerinin çoğunlukla günde 1-3

Tablo III. Hemşirelik öğrencilerinin sosyal ağ kullanımına ilişkin düşünceleri ile eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerinin karşılaştırılması

Düşünceler	Evet		Hayır		Test İstatistik Değeri
	n (%)	Medyan (min-max)	n (%)	Medyan (min-max)	
Sosyal ağ kullanmak yararlıdır.	582 (76.0)	75 (28-100)	184 (24.0)	71 (20-100)	U=44812.5 p=0.001
Sosyal ağ kullanırken kendimi düşündüğümde daha fazla zaman harcarken buluyorum.	520 (67.9)	75 (34-100)	246 (32.1)	72 (20-100)	U=58426 p=0.053
Sosyal ağ kullanmak okulumu aksatıyor.	457 (59.7)	75 (20-100)	309 (40.3)	73 (20-100)	U=64483.5 p=0.041
Sosyal ağ kullanmak okulumu aksatıyor.	324 (42.3)	75 (20-100)	442 (57.7)	74 (20-100)	U= 67014 p= 0.129
Sosyal ağ özgüvenimi artırıyor.	426 (55.6)	75 (28-100)	340 (44.4)	72 (20-100)	U=59966 p<0.001
Sosyal ağ aracılığı ile ilgili ihtiyaç duyduğum konulardaki bilgilere erişmede yeterli hissediyorum.	471 (61.5)	75 (34-100)	295 (38.5)	71 (20-100)	U= 58044 p< 0.001
Sosyal ağın derslere hazırlanmada ders notu ve kitap kullanmaktan daha faydalı olduğunu düşünüyorum.	428 (55.9)	75 (28-100)	338 (44.1)	73 (20-100)	U=65891.5 p=0.034
Sosyal ağ kullanımının derslerdeki verimliliği artırdığını düşünüyorum.	428 (55.9)	75 (20-100)	338 (44.1)	72 (20-100)	U=61657 p< 0.001
Eğitimcilerin sosyal ağ kullanmada beceri sahibi olması gerektiğini düşünüyorum.	499 (65.1)	76 (41-100)	267 (34.9)	71 (20-100)	U= 50002 p<0.001
Gelecekteki mesleki hayatımda eğitim ve öğretim amaçlı sosyal ağ kullanmayı düşünüyorum.	513 (67.0)	75 (34-100)	253 (33.0)	72 (20-100)	U= 54693 p<0.001

U= Mann Whitney U testi

Tablo IV. Hemşirelik öğrencilerinin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanımına ilişkin öz-yeterlik algı düzeylerine göre dağılımı

Öz-yeterlik Algı Düzeyi	n	%
Düşük	24	3.1
Orta	341	44.6
Yüksek	401	52.3

saat sosyal ağları kullandıklarını belirlemişlerdir. Hemşirelik öğrencilerinin sosyal ağlarda çok fazla zaman geçirdiğini gösteren bu güncel araştırma bulgusu, önceki yıllarda yapılan araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Sosyal ağlarda daha az vakit geçiren grubun eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerinin daha düşük olduğu bu durumun öğrencilerin sosyal ağa karşı olan ön yargılarının eğitsel açıdan kullanılamayacağı algısına yol açabileceği düşüncesi olabilir. Teke ve Özkılıç (21)'in çalışmasında da öğrencilerin eğitsel sosyal ağ kullanma öz-yeterlik algı düzeyleri ve sosyal ağ sitelerinde geçirdikleri zaman arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yalçın (24) tarafından yapılan farklı bir çalışmada, sosyal ağlarda 3 saat kadar zaman geçiren öğretmen adaylarının sosyal ağları eğitimde daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin sosyal ağda geçirdikleri zaman ve öz-yeterlik algı düzeyleri dikkate alındığında, araştırmadan elde edilen bu bulgu, öğrenciler tarafından sosyal ağların eğitimlerine katkı sağlayacak şekilde kullanıldığını düşündürmüştür.

Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin en sık kullandıkları sosyal ağın Instagram olduğu, bunu YouTube ve Twitter'ın izlediği belirlendi. Kullanılan sosyal ağlar ile öğrencilerin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeyleri arasında istatistiksel anlamlı farklılık saptanmadı ($p>0.05$). Cheston ve arkadaşları tarafından tıp eğitiminde sosyal medya kullanımının araştırıldığı sistematik inceleme çalışmasında, blogların %70 oranında en sık tercih edilen sosyal ağlar olduğu, bunu Wikilerin (%21), Twitter (%14) ve Facebook'un (%14) izlediği bildirilmiştir (15). Maloney ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada da, fizyoterapi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin eğitsel amaçlı olarak öncelikli olarak Facebook'u (%97) tercih ettikleri, YouTube (%87), Instagram (%30) ve Google+ (%26)'ın da tercih edilen sosyal ağlar arasında bulunduğu belirlenmiştir (11). Suudi Arabistan'da üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada ise, öğrenciler arasında en popüler sosyal ağların Twitter (%90) ve Facebook (%44) olduğu saptanmıştır (22). Öztürk ve Akgün (17) ile Vural ve Bat da üniversite öğrencilerinin en çok kullandıkları sosyal ağın Facebook olduğunu bildirmişlerdir (23). Bu güncel araştırma sonuçları, kullanılan sosyal ağların öncelik sıralaması değişmekle birlikte önceki yıllarda yapılan çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermiştir. Bununla birlikte bu güncel çalışma bulgusundan farklı olarak Özgür (25) tarafından yapılan çalışma sonuçları, Facebook sosyal ağ sitesinin eğitsel bağlamda kullanımına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin sosyal ağları kullanma nedenleri incelendiğinde; öncelikle eğlence ve iletişim kurmak için, daha sonra eğitsel amaçla sosyal ağları kullanmayı tercih ettikleri belirlendi. Öğrencilerin sosyal ağlarda en sık fotoğraf paylaşımı yaptıkları saptandı. Sosyal ağları eğlence, iletişim kurma ve fotoğraf paylaşmak üzere kullanan öğrencilerin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlendi ($p<0.001$). Öztürk ve Akgün de araştırmalarında, üniversite öğrencileri tarafından sosyal ağlarda kullanılan işlevin en sık fotoğraf paylaşımı olduğu belirlenmiştir (17). Önceki yıllarda yapılan araştırma sonuçlarında; öğrencilerin

Facebook'u en sık arkadaşları ile iletişime geçmek (17,23) ve oyun oynamak (23) amacıyla kullandıklarını, Facebook'ta eğitsel amaçlı akranları, akademisyenler ve klinisyenler ile iletişim kurdukları bildirilmiştir (11). Tuominen ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları araştırmada da, öğrencilerin üçte birinin (%35) eğitim amaçlı sosyal ağları kullandıkları bildirilmiştir (2). Özgür (25)'ün çalışmasında öğrencilerin Facebook'u sırasıyla iş birliği, kaynak ve materyal kullanımını ve iletişim amaçlı kullandıkları, Facebook sosyal ağ sitesinin eğitsel bağlamda kullanımı ile bu sosyal ağ sitesinin benimsenmesi arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Wang ve arkadaşları da sosyal ağ kullanım öz-yeterliliğin öğrencilerin sosyal ağları kullanma amaçlarını etkilediğini belirtmiştir (9). Bu güncel araştırma bulgusu, önceki yıllarda yapılan araştırmalar tarafından desteklenmiştir. Ayrıca araştırma, öğrencilerin sosyal ağları daha sıklıkla iletişim kurmak amacıyla tercih ettiklerini, eğitsel amaçlı kullanım oranının düşük olmakla birlikte, eğitsel amaçlı sosyal kullanım öz-yeterlik algılarının yüksek olduğunu göstermiştir.

Bu güncel araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin sosyal ağların kullanımına ilişkin olumlu ve olumsuz düşüncelere sahip olduğu belirlendi. Öğrencilerin sosyal ağlara yönelik olumlu düşünceleri incelendiğinde; çoğunluğunun sosyal ağları kullanmayı yararlı bulduğunu, derslere hazırlanmada ve derslerdeki verimliliğini arttırmada etkili olduğunu, kendini ihtiyaç duyduğu bilgilere erişmede yeterli hissettiğini, derslere hazırlanırken sosyal ağların ders notu ve kitap kullanmaktan daha yararlı olduğunu, meslek yaşantısında sosyal ağ kullanmayı düşündükleri ve bu düşünceye sahip öğrencilerin öz-yeterlik algı düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi. Maloney ve arkadaşlarının yaptıkları araştırmada da fizyoterapi öğrencilerinin %85'inin sosyal ağların öğrenme deneyimlerini arttırdıklarını, %73'ünün sosyal ağların eğitimsel amaçlı ya da profesyonel iletişim için kullanımının uygun olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir (11). Tuominen ve arkadaşlarının hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları araştırmada da, öğrencilerin sosyal ağların öğrenme deneyimlerini pozitif etkilediğini (%82) ifade ettikleri bildirilmiştir (2). Hamid ve arkadaşları, sosyal ağların öğrencilerin ders saatleri dışında da eğitimciler ile etkileşime geçebilme kolaylığı sağladığı için öğrenciler tarafından yararlı bulunduğunu belirtmişlerdir (3). Tower ve arkadaşlarının araştırmalarında ise, hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğu tarafından sosyal ağların çalışmalarını destekleyen yenilikçi bir yöntem olduğu belirtilmiştir. Aynı çalışmada, özellikle Facebook'un akranları ile işbirliği yapmasını sağlayarak öğrenmelerini kolaylaştırmada ve sınavlara hazırlanmada önemli yarar sağladığını belirtmişlerdir (26). Hamid ve arkadaşlarının yaptıkları araştırmada, öğrenciler sosyal ağların akranlarının çalışmalarını yorumlayarak eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirme fırsatı verdiğini ve kendi öğrenme süreçlerini izlemeye katkı sağladığını bildirmişlerdir (3). Literatürde, Facebook gibi sosyal ağların, akranların kendi aralarında oluşturdukları grup ile ders içeriğinin daha iyi anlaşılması ve derse daha iyi hazırlanılmasında etkili olabileceği belirtilmektedir (7,26). Ayrıca, sosyal ağların eğitim amaçlı iş birliği yapmayı kolaylıkla sağladığı ve öğrencilerin kendi aralarında geribildirim almalarını desteklediği için akran eğitiminde önemli bir avantaj oldu-

ğuna dikkat çekilmektedir (3). Araştırmada ayrıca, hemşirelik öğrencilerinin sosyal ağları kullanmada eğitimcilerin de becerili olmaları gerektiğini düşündükleri ve bu düşünceye sahip öğrencilerin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeyinin anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlendi ($p < 0.001$). Bu sonuç; öğrencilerin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanımını oldukça önemsediklerini, öğrencilerin beklentilerini karşılayacak şekilde eğitimcilerin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanmadıklarını ya da kullanımlarının yetersiz kaldığını düşündürmüştür. Önceki yıllarda yapılan bazı araştırma sonuçları da, öğrencilerin bu düşüncesini destekler nitelikte eğitimcilerin sosyal ağlar ve fonksiyonları konusunda bilinçli olmasına karşın sınıf içinde YouTube ya da Online video dışında sosyal ağları az kullandıkları, sınıf dışında da genellikle sosyal ağları iletişim amacıyla tercih ettiklerini göstermiştir (7,27). Moran ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada da eğitimcilerin %90'ın üzerinde Myspace, Facebook, Twitter, YouTube ve blogların farkında olduklarını, %80'inin de Wikileri ve LinkedIn ve Flickr gibi sosyal ağları bildikleri, ancak yarısının Facebook ve YouTube kullandıkları bildirilmiştir (27). Aynı çalışmada eğitimcilerin üçte ikisinin YouTube ya da online videoları sınıf içinde kullandıklarını, Facebook ve Twitter'ı eğitimin bir parçası olarak nadiren tercih ettiklerine dikkat çekilmiştir (27). Sosyal ağların yükseköğretimde istendik düzeyde kullanılmadığını gösteren bu sonuçlarda, sosyal ağların eğitimcilerin iş yüklerini artırmasının ve mahremiyete ilişkin kaygıların etkili olduğu düşünülmektedir (3).

Hemşirelik öğrencilerinin sosyal ağ kullanımına ilişkin olumsuz düşünceleri incelendiğinde; sosyal ağlarda düşündüklerinden fazla zaman geçirdiklerini ve sosyal ağların uyku düzenini etkilediğini ve okulunu aksattığını ifade ettikleri belirlendi. Ancak elde edilen bu bulgular istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermedi ($p > 0.05$). Odacı yaptığı çalışmada, akademik öz-yeterlik ile internet bağımlılığı arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu, internet bağımlılığı arttıkça öğrencilerin akademik öz-yeterliğinin azaldığını bildirmiştir (4). Öztürk ve Akgün de yaptıkları çalışmada, sosyal ağların üniversite öğrencilerinin kendilerini daha rahat hissetmelerine yardımcı olduğunu, eğitimsel faaliyetlerinde çevrim içi destek sağladığını, bununla birlikte sosyal ağlarda gereğinden fazla zaman geçirdiklerini, sosyalleşmelerini engellediğini ve ders verimliliğini azalttığını ifade ettikleri belirlenmiştir (17). Kert ve Kert tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da öğrencilerin sosyal ağlarda fazla zaman geçirdikleri bildirilmiştir (28). Alwagait ve arkadaşlarının yaptıkları bir araştırma, öğrencilerin %25'inden fazlasının sosyal ağda zaman yönetimi sorunlarının olduğunu, bu yönüyle akademik performanslarını negatif etkilediğini göstermiştir (22). Önceki yıllarda yapılan tüm araştırma sonuçları, öğrencilerin sosyal ağlara ilişkin olumsuz düşüncelerinin benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra tüm bu araştırma sonuçları, sosyal ağların öğrenmeyi hem negatif hem de pozitif etkilediğini göstermiştir. Bu güncel çalışmada ve önceki yıllarda yapılan araştırmalarda öğrenciler tarafından sosyal ağların olumlu etkilerinin daha fazla bildirildiği dikkate alındığında; sosyal ağların öğrencilerin öz-yeterliğini arttırmada etkili olabileceğini ve bu ağların yükseköğretime

entegrasyonu üzerine dikkatle çalışılması gerektiğini düşündürmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Verilerin öğrencilerin kendi bildirimleri doğrultusunda anket ve ölçek ile elde edilmesi araştırmanın birinci sınırlılığdır. İkinci sınırlılığı ise, araştırmanın sadece bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerle yapılmasıdır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin yaklaşık yarısının eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algılarının orta düzey diğer yarısının yüksek olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin sosyal ağları kullanma nedenleri ve sosyal ağ kullanımına ilişkin düşüncelerinin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algı düzeylerini etkilediğini ortaya koymuştur.

Hemşirelik öğrencilerinin eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanım öz-yeterlik algılarını artırmak üzere;

- Eğitimcilerin sınıf içi eğitsel amaçlı sosyal ağ kullanımlarını artırmaları,
- Öğrencilere sosyal ağları kullanarak akran etkileşimine olanak sağlayacak ödev, seminer, projeler verilerek sınıf dışı eğitim öğretim faaliyetlerinin artırılması,
- Öğrencilerin bilişim teknolojileri konusundaki bilgi eksikliklerini giderebilecek derslerin öğretim planına dahil edilmesi,
- Sosyal ağların eğitimde daha faydalı kullanımına yönelik eğitimciler tarafından eğitimler verilerek öğrencilerin bilinçlendirilmeleri, önerilebilir.

TEŞEKKÜR

Verilerin toplanmasında katkılarından dolayı sevgili öğrencilerim Melike Pınar DEMİRDELEN, Hatice Kübra KÖŞK, Saniye KIRMIZITAŞ, Gülperi ÇELİK, Yasmin HURŞİT,Orhan AYDIN'ave veri toplama formlarını içtenlikle yanıtlayan sevgili öğrencilerime teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

1. Rodruquez JE. Socialmediause of higer education: Key are as to consider for educators. Journal of Online Learning and Teaching 2011; 7(4):539-550.
2. Touminen R, Stolt M, Salminen L. Social media in nursing education: The view of the students. Education Research International 2014; 1-6.
3. Hamid S, Waycott J, Kurnia S, Chang S. Understanding students' perceptions of the enefits of online social networking us efor teaching and learning. Internet and Higher Education 2015; 26:1-9.
4. Odacı H. Academic self-efficacy and academic procrastination as perdictors of problematic internet use in university students. Computers&Education 2011; 57(1):1109-1113.
5. Tess PA. The role of socialmedia in higher education classes (real and virtual)- a literature review. Computersin Human Behavior 2013; 29 (5):A60-A68.
6. Tariq W, Mehboob M, Kahn MA, Ullah F. The impact of socialmedia and socialnetworks on education and students of Pakistan. International Journal of Computer Science Issues 2012; 4(3):407-411.
7. Roblyer MD, McDaniel M, Webb M, Herman J, Witty

- JV. Findings on Facebook in higher education: A comparison of college faculty and student uses and perceptions of socialnetworking sites. *Internet and Higher Education* 2010; 13(3):134-140.
8. Westrick SJ. Nursing students' use of electronic and socialmedia: Law, ethics, and e-professionalism. *Nursing Education Perspectives* 2016; 37(1):16-22.
 9. Wang JL, Jackson LA, Wang HZ, Gaskin J. Predicting socialnetworking sites (SNS) use: Personality, attitudes, motivation and internet self-efficacy. *Personality and Individual Differences* 2015; 80:119-124.
 10. Türkiye İstatistik Kurumu. Hane halkı ilişim teknolojileri kullanım araştırması 2016. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779>; Erişim tarihi: 20.01.2019.
 11. Maloney S, Moss A, Ilic D. Socialmedia in health Professional education: A student perspective on user levels and prospective applications. *Advin Health Sci Educ* 2014; 19(5):687-697.
 12. Arış F, Tosun N. Sosyal ağ ve e-port folyo entegrasyonu: facebook örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2013; 2(2):122-129.
 13. Toğay A, Akdur TE, Yetişken İC, Bilici A. Eğitim süreçlerinde sosyal ağların kullanımı: Bir MYO deneyimi, Akademik Bilişim Konferansı, Antalya 23-25 Ocak 2013.
 14. Hong JC, Hwang MY, Szeto E, Tsai CR, Kuo YC. Internet cognitive failurer elevant to self-efficacy, learning interest, and satisfaction with socialmedia learning. *Computers in Human Behavior* 2016; 55:214-222.
 15. Cheston CC, Tabor EF, Chisolm MS. Social media use in medical education: A systematic review. *Academic Medicine* 2013; 88(6): 893-901.
 16. George DR, Dellasega C. Use of socialmedia in graduate-level medical humanities education: Two pilot studies from Penn State College of Medicine. *Medical Teacher* 2011; 33 (8):e429-e434.
 17. Öztürk M, Akgün ÖE. Üniversite öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanma amaçları ve bu sitelerin eğitimlerinde kullanılması ile ilgili görüşleri. *Sakarya University Journal of Education* 2012; 2(3):49-67.
 18. Bandura, A. Self-efficacy: to ward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review* 1977; 84(2): 191.
 19. Usluel YK, Demir Ö, Çınar M. Sosyal ağların kullanım amaçları ölçeği. *Eğitim Teknolojileri Araştırma Dergisi* 2014; 5(2):1-18.
 20. Cheng KH, Tsai CC. An investigation of Taiwan University students' perceptions of online academic help seeking, and their web-based learning self-efficacy. *Internet and Higher Education* 2011; 14 (3):150-157.
 21. Teke A, Özkılıç R. Öğretmen adaylarının eğitim amaçlı sosyal ağ ve internet kullanma öz-yeterlik algıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2016; 29(2):303-323.
 22. Alwagait E, Shahzad B, Alim S. Impact of socialmedia usage on students academic performance in Saudi Arabia. *Computers in Human Bahavior* 2014; 51:1092-1097.
 23. Vural ZBA, Bat M. Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University* 2010; 20(5):3348-3382.
 24. Yalçın H. Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Sosyal Ağların Eğitimde Kullanılmasına İlişkin Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adıyaman 2015.
 25. Özgür H. Sosyal ağların benimsenmesi ve eğitsel bağlamda kullanımı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2013; 5(10):169-182.
 26. Tower M, Latimer S, Hewitt J. Social networking as a learning tool: Nursing students' perception of efficacy. *Nurse Education Today* 2014; 34 (6):1012-1017.
 27. Moran M, Seaman J, Tini Kane H. Teaching, learning, and sharing: How today's higher education faculty use of socialmedia. Research report published by Pearson, The Babson Survey Research Group, and Converse on. http://www3.babson.edu/ESHIP/researchpublications/upload/Teaching_Learning_andSharing.pdf; Erişim tarihi: 20.01.2019.
 28. Kert A, Kert SB. The usage potential of social network sites for educational purposes. *International Online Journal of Educational Sciences* 2010; 2 (2):486-507.